

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

2. märts 2017*

Eelotsusetaotlus — Sotsiaalpoliitika — Direktiiv 2002/15/EÜ — Töötajate ohutuse ja tervise kaitse —
Tööaja korraldus — Autoveod — Ringi liikuv töötaja — FIEna tegutsev sõidukijuht — Mõiste —
Vastuvõetamatus

Kohtuasjas C-97/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelona (Barcelona töökohus, Hispaania) 2. veebruari 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. veebruaril 2016, menetluses

José María Pérez Retamero

versus

TNT Express Worldwide Spain S.L.,

Last Mile Courier S.L., varem Transportes Sapirod S.L.,

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa),

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president M. Berger, kohtunikud E. Levits ja F. Biltgen (ettekandja),

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— J. M. Pérez Retamero, esindaja: *abogado* J. Juan Monreal,

— TNT Express Worldwide Spain S.L., esindaja: *abogado* D. Fernández de Lis Alonso,

— Last Mile Courier S.L., varem Transportes Sapirod S.L., esindaja: *abogado* V. Domènech Huertas,

— Hispaania valitsus, esindaja: V. Ester Casas,

— Euroopa Komisjon, esindajad: J. Hottiaux ja J. Rius Riu,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada asi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

* * Kohtumenetluse keel: hispaania.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/15/EÜ autovedude alase liikuva tegevusega hõivatud isikute tööaja korralduse kohta (EÜT 2002, L 80, lk 35; ELT eriväljaanne 05/04, lk 224) artikli 3 punkte d ja e.
- 2 Taotlus on esitatud José Maria Pérez Retamero algatatud kohtuasjas Last Mile Courier S.L.-i, varem Transportes Sapirod S.L. (edaspidi „Sapirod“), ja TNT Express Worldwide Spain S.L.-i (edaspidi „TNT“) vastu seoses tema vallandamisega Sapirodi poolt.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2002/15 põhjendused 4, 9 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(4) Seepärast tuleb ette näha mitmed konkreetsemad autovedude töötunde käsitlevad sätted, et tagada veohutus ning asjassepuutuvate isikute tervishoid ja ohutus.

[...]

(9) Käesolevas direktiivis kasutatud mõisted ei kujuta endast pretsedenti muude tööaega käsitlevate ühenduse määruste seisukohast.

(10) Liiklusohutuse parandamiseks, konkurentsi moonutamise ärahoidmiseks ning käesolevas direktiivis käsitletud ringi liikuvate töötajate ohutuse ja tervishoiu tagamiseks peaksid töötajad täpselt teadma, millist autovedudele kulutatud aega käsitatakse tööajana ja millist ei käsitata tööaja, vaid vaheaja, puhkeaja või valmisoleku ajana. Kõnealustele töötajatele tuleks tagada minimaalne igapäevane ja iganädalane puhkeaeg ning piisavad vaheajad. Samuti tuleks kehtestada piirmäär nädala töötundide arvule.“
- 4 Direktiivi 2002/15 artikkel 1 „Eesmärk“ näeb ette:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on näha ette tööaja korraldusega seotud miinimumnõuded, et parandada autovedude alase liikuva tegevusega hõivatud isikute tervise ja ohutuse kaitset ning täiustada liiklusohutust ja lähendada konkurentsitingimusi.“
- 5 Vastavalt selle direktiivi artikli 2 lõikele 1 kohaldatakse direktiivi üksnes „liikmesriigis asuvate ettevõtjate teenistuses olevate ringi liikuvate töötajate suhtes, kes osalevad [nõukogu 20. detsembri 1985. aasta] määruses (EMÜ) nr 3820/85 [teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1985, L 370, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 319)] või selle asemel [rahvusvahelisel maanteeveol töötava sõiduki meeskonna tööaja Euroopa kokkuleppes (AETR)] käsitletud autovedudel“ ning alates 23. märtsist 2009 „FIEna tegutsevate sõidukijuhtide“ suhtes, kes osalevad samades vedude alastes tegevustes.
- 6 Direktiivi 2002/15 artikkel 3 näeb ette:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- d) ringi liikuv töötaja – sõitva personali hulka kuuluv töötaja, sealhulgas praktikandid, kes on sellise ettevõtja teenistuses, kes osutab reisijate või kaupade autoveo teenust rendi või tasu eest või omal kulul;
- e) FIEna tegutsev sõidukijuht – isik, kelle põhitegevus on reisijate või kaupade autoveo rendi või tasu eest ühenduse õiguse tähenduses ja ühenduse litsentsi või mõne muu eespool nimetatud veo teostamiseks antud kutsealase loa alusel, kellel on õigus olla iseenda tööandjaks ja kes ei ole seotud mõne tööandjaga töölepingu või muud liiki hierarhilise töösuhtega, kellel on vabadus korraldada asjaomast tööalast tegevust, kelle sissetulek sõltub otseselt saadud kasumist ja kellel on vabadus sõlmida üksi või koostöös teiste FIEna tegutsevate sõidukijuhtidega ärisuhteid mitme kliendiga.

Käesolevas direktiivis kehtivad nendele kriteeriumidele mitte vastavate sõidukijuhtide suhtes samad kohustused ja õigused kui need, mis on käesoleva direktiiviga ette nähtud ringi liikuvatele töötajatele;

[...]“

Hispaania õigus

- 7 24. märtsi 1995. aasta kuninga seadusandliku dekreediga 1/1995 (Real Decreto Legislativo 1/1995) heaks kiidetud töötajate üldseaduse konsolideeritud redaktsiooni (Texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (*Boletín Oficial del Estado* nr 75, 29.3.1995, lk 9654), mis kehtis põhikohtuasja asjaolude toimumise ajal (edaspidi „töötajate üldseadus“), artikkel 1 sätestab:

„1. Käesolevat seadust kohaldatakse töötajate suhtes, kes vabatahtlikult osutavad tasu eest teisele – füüsilisele või juriidilisele – isikule, keda nimetatakse tööandjaks või ettevõtjaks, viimase juhtimise ja kontrolli all oma teenuseid.

[...]

3. Käesoleva seaduse kohaldamisalasse ei kuulu:

[...]

- g) üldiselt iga tegevus, mida teostatakse käesoleva artikli lõikes 1 määratletust erineva suhte raames.

Töösuhte hulka ei loeta tegevust, mida teostavad isikud, kes osutavad veoteenuseid halduslubade alusel, mille omanikud nad on, vastava hinna eest, kasutades veoteenusteks mõeldud ametisõidukeid, mille suhtes kohaldatakse eriregulatsiooni ja mille omanikud või otsesed valdajad need isikud on, isegi kui neid teenuseid osutatakse järjepidevalt ühele käsundiandjale või ettevõtjale.

[...]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 8 J. M. Pérez Retamero sõlmis 2. juunil 2008 TNTga lepingu nimega „veoteenuste osutamist „käsitlev“ leping.“ Kõnealuse lepingu kohaselt usaldas TNT J. M. Pérez Retamerole Kataloonia (Hispaania) territooriumil kauba pealevõtmise ja kättetoimetamise, tollidokumentide koostamise ja esitamise vastavalt täpsetele juhistele, veetud kauba laadimise, lastimise, mahalaadimise ja lossimise ning lõpuks saadetiste eest makstava tasu kogumise. Lisaks sellele nägi leping ette, et TNT-l oli õigus veoteenuste suhtes kohaldatavaid põhimõtteid ja eeskirju täielikult või osaliselt ja ühepoolselt muuta. Töö tegemiseks anti J. M. Pérez Romerole mobiiltelefon koos operaatori Vodafone poolt väljastatud

kaardiga. Samuti kohustus J. M. Pérez Retamero vastavalt sellele lepingule sõlmima veokindlustuse ja igal juhul vastutama kauba kadumise või hävimise ja tarnete hilinemise eest. Leping sõlmiti algselt kuueks kuuks. Samas oli seda võimalik pikendada sama pikkuste järjestikuste ajavahemike kaupa. Tasu asjaomase isiku osutatud teenuste eest oli kindlaks määratud iga töötatud päeva eest ja see kuulus tasumisele igakuiselt. Kõnealune leping sätestas, et kasutatud sõiduk pidi kandma TNT poolt valitud värve ja reklaami. Samuti kinnitas J. M. Pérez Retamero, et tal oli veoteenuse osutamiseks tegevusluba. Lepingu I lisas oli ette nähtud, et vedajal saab olema ülemus.

- 9 Edaspidi kõnealust lepingut pikendati või sõlmiti uued lepingud, mille põhisisu jäi aga samaks.
- 10 Alates jaanuarist 2014 hakkas J. M. Pérez Retamero, kelle töö jäi samaks, osutatud teenuste eest arveid esitama Sapirodile, kes vastutas TNT ülesandel asjaomaste veoteenuste eest. TNT andis vedajatele otse oma ruumidele juurdepääsuks võtmekaardid. Sellel kaardil nimetati J. M. Pérez Retamerot „palgatud juhiks“.
- 11 J. M. Pérez Retamero omas kaubikut täismassiga 2590 kg, millele oli väljastatud tegevusluba veoteenuste osutamiseks.
- 12 17. veebruaril 2015 teatas Sapirod J. M. Pérez Retamerole suuliselt, et tal ei ole enam võimalik talle mingeid veoteenuseid anda. Seda teavet kinnitati 6. märtsi 2015. aasta kirjas.
- 13 J. M. Pérez Retamero esitas 17. märtsil 2015 hagi Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelonale (Barcelona töökohus, Hispaania), et tuvastada, et ta oli Sapirodiga seotud töölepingu alusel ja temaga töösuhte lõpetamine oli seega õigusvastane. Lisaks sellele nõudele esitas ta nõude ka TNT vastu seoses sellega, et viimane oli ebaseaduslikult lubanud kasutada töötajaid, ning sellest tulenevalt palus ta tunnistada need kaks äriühingut solidaarselt vastutavaks.
- 14 J. M. Pérez Retamero väitis oma hagi põhjendamiseks, et kõik kriteeriumid või elemendid, mis iseloomustavad töösuhet, nagu näiteks allumine teisele isikule, teise isiku arvel tehtud töö ja kuulumine ettevõtja organisatsiooni, olid esindatud, mistõttu tuli antud juhul järeldada mitte ärisuhte, vaid töösuhte olemasolu. Töötajate üldseaduse artikli 1 lõike 3 punktis g ette nähtud objektiivne väljajätmine on tema sõnul vastuolus direktiiviga 2002/15, mistõttu ei saa teda kvalifitseerida „FIEna tegutsevaks sõidukijuhiks“ selle direktiivi artikli 3 punkti e tähenduses.
- 15 Sapirod väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus eelkõige, et töötajate üldseaduse artikli 1 lõike 3 punkti g ja direktiivi 2002/15 artikli 3 vahel ei esine mingit vastuolu, kuna mõlemas neis sättes kujutab autoveoteenuste osutamiseks õiguse andva „tegevusloa või haldusloa“ omamine endast määravat kriteeriumi, mis välistab töösuhte olemasolu. Asjaolu, et kõnealune liidu õiguse norm ei viita sõnaselgelt sellele, et huvitatud isik oleks sõiduki omanik või selle valdaja, ei oma tähtsust.
- 16 TNT väitis eelotsusetaotluse esitanud kohtus eelkõige, et direktiivi 2002/15 põhjendusest 5 nähtub, et see direktiiv ei tohi minna kaugemale, kui on vaja artiklis 1 nimetatud eesmärkide saavutamiseks ja et seega ei kujuta kõnealune direktiiv endast kehtivat seadusandlikku vahendit, et eristada veoalast tegevust töösuhte raames veoalasest tegevusest FIEna tegutseva sõidukijuhina.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et kuigi direktiivi 2002/15 eesmärk ei seisne mõistete „palgaline töötaja“ ja „FIEna tegutsev töötaja“ määramises, on kõnealune kvalifitseerimine fundamentaalse tähtsusega vastutuse korra tõttu, mis on sellega seotud. Kui liidu õiguse eesmärk transpordivaldkonnas on ühtlustada konkurentsieeskirju, peaks selle direktiivi artikli 3 punktides d ja e sisalduvad vastavad mõisted „ringi liikuv töötaja“ ja „FIEna tegutsev sõidukijuht“ olema kõikides liikmesriikides samasugused.

- 18 Neil asjaoludel otsustas Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelona (Barcelona töökohus) kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi 2002/15/EÜ artikli 3 punktis d sätestatud mõistet „ringi liikuv töötaja“ tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu töötajate üldseaduse artikli 1 lõike 3 punkt g, mis sätestab, et „ringi liikuvateks töötajateks“ ei saa pidada „isikuid, kes osutavad veoteenust haldusloa alusel, mille omanikud nad on, [...] sõidukitega [...], mille omanikud või otsesed valdajad nad on [...]“?
2. Kas direktiivi 2002/15 artikli 3 punkti e teist lõiku [...] tuleb tõlgendada nii, et kui üksainus kriteeriumidest, mille alusel saab isikut pidada „FIEna tegutsevaks sõidukijuhiks“, ei ole täidetud, siis on tegemist „ringi liikuva töötajaga“?“

Eelotsuse küsimuste vastuvõetavus

- 19 Sapirod, TNT, Hispaania valitsus ja Euroopa Komisjon vaidlesid oma kirjalikes seisukohtades nende küsimuste vastuvõetavusele vastu eelkõige seetõttu, et põhikohtuasja vaidlus ei kuulu direktiivi 2002/15 kohaldamisalasse ja et selle direktiivi tõlgendus ei ole seega kõnealuse vaidluse lahendamiseks vajalik.
- 20 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 ette nähtud menetlus Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahelise koostöö vahend. Sellest tulenevalt on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata eelotsuse vajalikkust kohtuasjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust (vt eelkõige kohtuotsused, 17.7.1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, punkt 24, ja 7.7.2011, Agafiței jt, C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 25).
- 21 Seega juhul, kui siseriiklike kohtute esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse sätte tõlgendamist, on Euroopa Kohus seega põhimõtteliselt kohustatud neile vastama (vt eelkõige kohtuotsused, 17.7.1997, Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, punkt 25, ja 7.7.2011, Agafiței jt, C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 26).
- 22 Euroopa Kohus võib siiski keelduda siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamisest, kui liidu õiguse tõlgendamine, mida siseriiklik kohus on palunud, ilmselgelt ei ole kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega või kui kõnealune probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtul puudub teave nende faktiliste ja õiguslike asjaolude kohta, mida tal on tarvis, andmaks vajalikku vastust talle esitatud küsimustele (vt eelkõige kohtuotsused, 11.7.2006, Chacón Navas, C-13/05, EU:C:2006:456, punkt 33, ja 7.7.2011, Agafiței jt, C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 27).
- 23 Niisiis tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse läbi vaatamata jätmine võib olla õigustatud eelkõige juhul, kui on ilmselge, et liidu õigus ei saa konkreetse juhtumi asjaolude suhtes olla otseselt ega kaudselt kohaldatav (vt kohtuotsus, 7.7.2011, Agafiței jt, C-310/10, EU:C:2011:467, punkt 28).
- 24 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub Euroopa Kohtul tõlgendada direktiivi 2002/15, jättes samas näitamata, et selline olukord, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub selle direktiivi kohaldamisalasse.
- 25 Siinkohal tuleb märkida esiteks, et direktiivi 2002/15 artikli 1 kohaselt on direktiivi eesmärk näha ette tööaja korraldusega seotud miinimumnõuded, et parandada autovedude alase liikuva tegevusega hõivatud isikute tervise ja ohutuse kaitset ning täiustada liiklusohutust ja lähendada konkurentsitingimusi.

- 26 Teiseks kasutatakse direktiivi 2002/15 artikli 3 kohaselt neid mõisteid „käesolevas direktiivis“. Seega ei saa asjaomase direktiivi artikli 3 punktides d ja e määratletud mõistete „ringi liikuv töötaja“ ja „FIEna tegutsev sõidukijuht“ tõlgendus ületada direktiivi kohaldamisala piire.
- 27 Tuleb aga tõdeda, et põhikohtuasi, milles käsitletakse töösuhte lõpetamise vaidlustamiseks esitatud hagi, ei puuduta mitte töötaja korraldamise küsimust, vaid seda, kas asjaomane isik tuleb kvalifitseerida „ringi liikuvaks töötajaks“ ja seega palgatöötajaks siseriikliku õiguse ning konkreetsemalt töösuhte lõpetamist reguleerivate õigusnormide kohaldamisel.
- 28 Seega tuleb järeldada, et selline vaidlus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu direktiivi 2002/15 kohaldamisalasse ja et selle direktiivi artikli 3 punktides d ja e sisalduvad mõisted ei ole asjaomase vaidluse suhtes kohaldatavad.
- 29 Sellest järeldub, et põhikohtuasja lahendamiseks ei ole direktiivi 2002/15 artikli 3 punkte d ja e vaja tõlgendada.
- 30 Seega tuleb tõdeda, et Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelona (Barcelona töökohus) eelotsusetaotluses esitatud küsimused on vastuvõetamatud.

Kohtukulud

- 31 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Juzgado de lo Social n° 3 de Barcelona (Barcelona töökohus, Hispaania) esitatud eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu.

Allkirjad